

Regeringens proposition

1999/2000:113

Avveckling av ungdomsbosparreglerna

Prop.
1999/2000:113

Regeringen överlämnar denna proposition till riksdagen.

Stockholm den 30 mars 2000

Göran Persson

Bosse Ringholm
(Finansdepartementet)

Propositionens huvudsakliga innehåll

Lagen om ungdomsbosparande innehåller bestämmelser om sparande för ungdomar mellan 16 och 28 år på räntebärande konto i bank eller spar-kassa.

I propositionen föreslås att lagen om ungdomsbosparande tas bort. Förslaget innebär att det i fortsättningen inte kommer att vara möjligt att ansluta konton till ungdomsbosparandet. Vidare skall de anslutningar till ungdomsbosparandet som skett under den tid lagen har gällt upphöra. Genom en övergångsbestämmelse får samtliga sparare med konton som den 31 december år 2000 är anslutna till ungdomsbosparandet rätt till bonusränta.

Lagen om ungdomsbosparande föreslås bli upphävd vid utgången av december månad år 2000.

1	Förslag till riksdagsbeslut	3
2	Lagtext	4
3	Ärendet och dess beredning	5
4	Sparformen ungdomsbospar	6
5	Ungdomsbosparandets utveckling	8
6	Lagregleringen av ungdomsbosparandet tas bort	9
7	Övergångsregler	12
8	Ekonomiska konsekvenser	14
Bilaga 1	Utdrag ur ungdomspolitiska kommitténs slutbetänkande Politik för unga (SOU 1997:71).....	15
Bilaga 2	Förteckning över remissinstanser (utdrag ur Ds 1997:88 s. 8-11)	18
Bilaga 3	Sammanställning av remissyttranden (utdrag ur Ds 1997:88 s. 56-57)	20
Bilaga 4	Lagförslaget i promemorian om avveckling av ungdomsbosparandet.....	21
Bilaga 5	Lagrådsremissens lagförslag	22
Bilaga 6	Lagrådets yttrande.....	
	Utdrag ur protokoll vid regeringssammanträde den 30 mars 2000.....	24
	Rättsdatablad.....	25

1 Förslag till riksdagsbeslut

Regeringen föreslår att riksdagen antar regeringens förslag till lag om upphävande av lagen (1988:846) om ungdomsbosparande.

Regeringen har följande förslag till lagtext.

Förslag till lag om upphävande av lagen (1988:846) om ungdomsbosparande

Härigenom föreskrivs att lagen (1988:846) om ungdomsbosparande skall upphöra att gälla vid utgången av december månad år 2000.

Samtliga sparare med konton som vid utgången av december månad år 2000 är anslutna till ungdomsbosparandet skall få en bonusränta. Bonusräntan motsvarar tre procent årlig ränta på behållningen den sista i varje månad av de insättningar som gjorts på kontot från det kontot anslöts till ungdomsbosparandet till och med den 31 december 2000. Spararen tillgodoräknas bonusränta på sparmedel från och med månaden efter det att medlen satts in på kontot.

Om en sparare får ränta enligt den upphävda 11 § lagen om ungdomsbosparande skall avräkning ske med ett motsvarande belopp från den ränta som betalas ut enligt denna övergångsbestämmelse.

Bonusräntan bekostas av staten och betalas ut av Riksgäldskontoret.

Regeringen bemyndigade i december 1995 chefen för Civildepartementet att tillkalla en kommitté med parlamentarisk förankring med uppgift att se över vissa ungdomspolitiska frågor (dir. 1995:154 samt dir. 1996:124). Kommittén antog namnet Ungdomspolitiska kommittén. Kommittén fick bl.a. i uppdrag att analysera ungdomars situation på bostads- och arbetsmarknaden samt att föreslå åtgärder för att underlätta inträde på dessa områden. Under våren 1997 redovisade kommittén sitt slutbetänkande Politik för unga (SOU 1997:71). I betänkandet föreslås bl.a. att bosparandet för unga som statligt subventionerad sparform bör upphöra. Ungdomspolitiska kommitténs betänkande remissbehandlades våren 1997.

Ett utdrag ur kommitténs betänkande finns i *bilaga 1* och en förteckning över remissinstanserna i *bilaga 2*. En sammanställning av remissyttrandena har publicerats (Ds 1997:88.). Ett utdrag ur denna finns i *bilaga 3*.

Med utgångspunkt i kommitténs förslag utarbetades år 1998 en promemoria om avvecklingen av ungdomsbosparandet inom Finansdepartementet. Promemorian innehåller ett förslag till lag om upphävande av lagen om ungdomsbosparande. Promemorian lagförslag finns i *bilaga 4*. Promemorian har remissbehandlats, varvid Riksgäldskontoret, Finansinspektionen, Svenska Bankföreningen och Riksbyggens Sparkassa ekonomisk förening beretts tillfälle att yttra sig. Remissyttrandena finns tillgängliga i lagstifningsärendet (Fi98/402).

Lagrådet

Regeringen beslutade den 16 mars 2000 att inhämta Lagrådets yttrande över det lagförslag som finns i *bilaga 5*.

Lagrådets yttrande finns i *bilaga 6*.

I förhållande till lagrådsremissens lagförslag har gjorts vissa ändringar av redaktionell natur.

Lagen om ungdomsbosparande infördes den 1 december 1988 i syfte att stimulera ungdomars sparande (prop. 1987/88:150, FiU 21, rskr. 395). Under 1980-talet hade hushållssparandet minskat kraftigt. För att öka sparandet vidtogs flera åtgärder. År 1984 infördes lagen om allemanssparande. För att särskilt främja ungdomars sparande för bosättning öppnades år 1985 möjlighet att knyta bosparande i HSB:s Sparkassa till allemanssparandet. I januari 1986 infördes rätt för allemanssparare mellan 18 och 28 år att få bosparlån av den kontoförande banken (prop. 1984/85:51, FiU 7, rskr. 59, SFS 1984:1036). I juli 1986 öppnades allemanssparandet även för det bosparande som under beteckningen RiksBoSpar bedrevs av Svenska Riksbyggen i samarbete med sparbanksrörelsen (prop. 1985/86:150 (bil. 1), FiU 34, rskr. 362, SFS 1986:522). I förarbetena till lagen om ungdomsbosparande konstaterades att det fanns behov av ytterligare sparstimulans exklusivt riktad till ungdomar. Det ansågs inte lämpligt att integrera sådana åtgärder i allemanssparsystemet (se prop. 1987/88:150 s. 4 och 5).

Lagstiftningen om ungdomsbosparande innebär att sparande sker på räntebärande konto i bank eller sparkassa. Kontot kan men behöver inte vara avsett för sparande som är knutet till en turordning för bostadsförvärv. Anslutning till ungdomsbosparande sker genom en anmälan av den kontoförande banken eller sparkassan till Riksgäldskontoret. Enligt lagen gäller i övrigt följande.

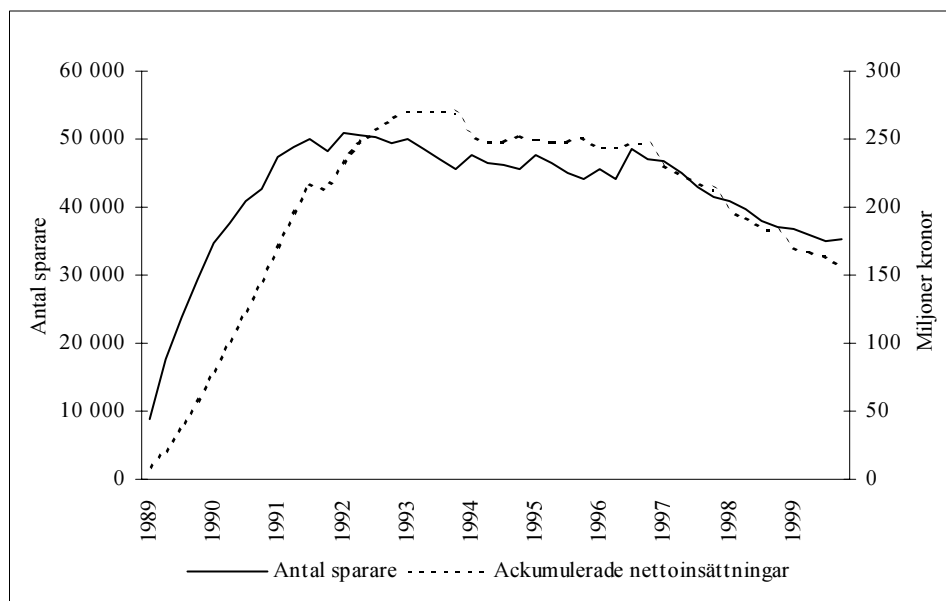
- Sparande får ske fr.o.m. det år då spararen fyller 16 år t.o.m. det år spararen fyller 28 år.
- Varje sparare får sätta in sammanlagt högst 800 kronor i månaden på konton anslutna till ungdomsbosparandet.
- Vid uttag betalar spararen en avgift till banken motsvarande en procent av det uttagna beloppet, dock minst 20 kronor.
- Behållningen på kontot får föras över till andra konton som är anslutna till ungdomsbosparandet. Vid överföring har banken rätt till ersättning med högst 100 kronor av spararen för sina kostnader för överföringen.
- På medel som satts in på kontot skall banken betala ränta efter en viss minsta procentsats som fastställs av regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer.
- När ett konto varit anslutet till ungdomsbosparandet i minst tre år och behållningen på kontot uppgår till minst 5 000 kronor har spararen rätt till en statligt bekostad bonusränta. Vidare har spararen efter sedvanlig kreditprövning rätt att av den kontoförande banken få låna tre gånger behållningen på kontot. Kreditvillkoren bestäms av banken.
- Bonusräntan betalas ut när spararen begär det eller när han får lån. När bonusräntan betalas ut upphör kontots anslutning till ungdomsbosparandet. Om bonusräntan inte tagits i anspråk vid utgången av det år då spararen fyller 28 år, skall den då påföras kontot. Kontot upphör samtidigt att vara anslutet till ungdomsbosparandet.

Bonusröntan var till en början skattefri. Skattebefrielsen togs dock bort i samband med att skattelättnaderna för allemanssparkonto slopades fr.o.m. inkomståret 1993 (SFS 1992:1488, prop. 1992/93:50 (bil. 5), bet. 1992/93:FiU1 och 1992/93:SkU18, rskr. 1992/93:158). Reglerna om bosparande i HSB och Riksbyggen och bosparlån i lagen om allemanssparande upphävdes genom riksdagsbeslut hösten 1996 (prop. 1996/97:1 utg. omr. 2 avsnitt 4.4, bet. 1996/97:FiU1, rskr. 1996/97:53, SFS 1996:1175).

Det har inte gjorts några större ändringar i lagen om ungdomsbosparande sedan den infördes.

Ungdomsbosparandet introducerades i december 1988. Under de första åren växte intresset av att spara i ungdomsbosparande kontinuerligt. Fram till början av år 1992 ökade också antalet sparare. Under samma år nådde sparformen sin största omfattning med drygt 50 000 anslutna sparare. Under de följande åren pendlade antalet sparare mellan 45 000 och 50 000. Sedan år 1997 har antalet anslutna sparare stadigt minskat. Den 31 december 1999 var sammanlagt 35 178 personer anslutna till ungdomsbosparandet. De ackumulerade nettoinsättningarna var som störst under mitten av år 1993 och uppgick vid denna tid till ca 270 miljoner kronor. Sedan dess har behållningen minskat. Vid utgången av år 1999 uppgick det sammanlagda nettosparandet till knappt 157 miljoner kronor. Ungdomsbosparakonton erbjuds för närvarande av tre banker (Nordbanken, Sparbankerna och SEB) och Riksbankens Sparkassa. Som mest har åtta banker/sparkassar varit anslutna.

Diagram 5.1 Antal sparare och ackumulerade nettoinsättningar i ungdomsbosparandet

Källa: Riksgäldskontoret

Regeringens förslag: Lagen om ungdomsbosparande upphävs vid utgången av december månad år 2000.

Ungdomspolitiska kommitténs förslag: Överensstämmer med regeringens. Något datum för upphävandet av lagen anges dock inte.

Remissinstanserna: Kommitténs förslag tillstyrks av *Riksrevisionsverket* och *Sveriges Allmännyttiga Bostadsföretag (SABO)*. Flertalet remissinstanser lämnar förslaget utan erinran. *Hyresgästernas sparkasso- och byggnadsförening (HSB)* anser att långsiktigt bosparande bör premieras. HSB föreslår att bestämmelserna om ungdomsbosparande ändras så att räntan i stället för att utbetalas och beskattas varje år omvandlas till bonus som ackumuleras skattefritt. *Riksbyggens Sparkassa ekonomisk förening* föreslår att ett subventionerat ungdomsbosparande införs som med större säkerhet leder till köp av bostad. Riksbyggen framhåller att ett sådant system i stor utsträckning skulle kunna komma unga till del. *Sveriges bostadsrättsföreningars centralorganisation (SBC)* anser det beklagligt att kommittén inte förmått lägga fram förslag som syftar till att stödja ungdomars bosparande. *Hyresgästernas Riksförbund* menar att bosparandet borde utvidgas så att det även kommer att omfatta hyresrätter.

Promemorians förslag: Överensstämmer med regeringens med undantag av att det i promemorian föreslås att lagen upphävs vid utgången av juni månad 1998.

Remissinstanserna: Promemorians förslag tillstyrks eller lämnas utan erinran av *Riksgäldskontoret*, *Finansinspektionen* och *Svenska Bankföreningen*. Bankföreningen påpekar dock att upphävandet av lagen medför visst förberedelsearbete för de anslutna bankerna och föreslår därför att lagen upphävs vid utgången av november 1998. *Riksbyggens Sparkassa ekonomisk förening* framhåller att sparkassan lyckats med de ambitioner som låg bakom lagen om ungdomsbosparande och beklagar regeringens förslag att ta bort lagen.

Skälen för regeringens förslag: Bakom införandet av ungdomsbosparandet fanns två syften. Sparformen skulle dels stimulera till ungas sparande, dels utgöra ett pedagogiskt verktyg. Genom sparande skulle en framtida ekonomisk buffert skapas. Av särskild betydelse ansågs sparande för bostadsändamål vara. Ett sådant sparande skulle ge ett nödvändigt grundkapital inför köp av bostad och till bosättning. Genom ett regelbundet sparande skulle ungdomar etablera goda bankrelationer, vilket i sin tur skulle medföra förbättrade kunskaper om utbudet av sparformer. För att stimulera till sparande erhöles efter en viss tids sparande rätt till en skattefri – av staten bekostad – bonusränta. Vidare fick spararen rätt till lån för bostadsförvärv och bosättning. Som nämnts ovan avskaffades skattefriheten på bonusräntan fr.o.m. inkomståret 1993.

Som kommittén konstaterar kan sparstimulanser riktade mot en viss sparform vara effektiva i så måtto att de höjer sparandet i den subventionerade sparformen. Det ökade sparandet i denna sparform blir dock till största delen en effekt av att byte sker från annan sparform. Det totala sparandet påverkas därför endast i begränsad omfattning. I vissa fall kan en omflyttning mellan olika sparformer ha sparpolitiska motiv och vara den eftersträvade effekten. Syftet med ungdomsbospar var att stimulera sparande bland unga. Något skäl till att detta skulle ske på andra sparformers bekostnad fanns inte. Inte heller i dag finns några sparpolitiska motiv för en sådan substitution mellan sparformer. Att stimulera bosparande för unga har emellertid även bostads- och ungdomspolitiska motiv och skall också utvärderas ur dessa perspektiv.

Regeringen anser att det i dag inte finns tillräckliga skäl att stimulera sparande till bostad genom en statligt bekostad sparpremie. Det breda utbudet av sparformer för långsiktigt sparande på marknaden och den relativt låga inflationen bör numera ge fullgoda sparstimulanser. Sparpremier medför dessutom kostnader för staten. Sammantaget innebär detta att det i dag saknas skäl för ett statligt subventionerat bosparande.

När ungdomsbosparandet tillkom förelåg – som inledningsvis nämnts – två ungdomspolitiska syften. Det kan ifrågasättas om sparformen uppfyllt dessa syften. Ungdomsbosparandet har trots marknadsföring inte lyckats attrahera någon större skara sparare. Antalet sparare har under de senaste åren till och med minskat. Som grundkapital för bostadsköp har sparformen ett begränsat värde. Dels sätter de restriktiva reglerna om rätt till lån beloppsmässiga begränsningar, dels tillåter reglerna att de sparade medlen används till annat än köp av bostad. Innan lån beviljas skall dessutom sedvanlig kreditprövning göras. Banken har således inte någon skyldighet att bevilja lån till de sparare som omfattas av bestämmelserna. Banken har även rätt att bestämma villkoren för lånet. Med hänsyn till detta kan konstateras att bestämmelsen om lånerätt i praktiken knappast har något värde för ungdomar vid ansökan om lån. Indikationer från bankerna tyder även på att lånerätten endast i mycket begränsad omfattning utnyttjas av spararna.

Ungdomsbosparandet har endast i mindre utsträckning bidragit till att öka ungdomars kunskap om sparande. Som kommittén framhållit är det fortfarande viktigt att ungdomar informeras om betydelsen av att spara. Information om långsiktigt sparande ges idag av en mängd olika aktörer på marknaden och är tillgänglig via olika kanaler, inte minst via internet. Information om sparande ges också av mer obundna organisationer såsom t.ex. Konsumenternas Bankbyrå.

Kommittén konstaterar att många ungdomar i dag har låga eller obefintliga arbetsinkomster, vilket gör att de saknar sparmöjlighet. För dessa ungdomar är sparpremien utan betydelse. Det kan ifrågasättas om de som har sparmöjlighet är den rätta gruppen att uppmuntra med en statligt finansierad sparstimulans.

Det finns således ingen anledning att vidmakthålla detta sparande. Som Svenska Bankföreningen påpekat kräver upphävandet av lagen om ungdomsbosparande vissa förberedande åtgärder för bankerna vad gäller bl.a. eventuella förändringar av kontovillkor och information till kunder. Med

beaktande av detta finner regeringen att lagen bör kunna tas bort vid utgången av december månad år 2000. Prop. 1999/2000:113

7 Övergångsregler

Regeringens förslag: Samtliga sparare med konton som vid utgången av december månad år 2000 är anslutna till ungdomsbosparandet skall få en bonusränta. Bonusräntan motsvarar tre procent årlig ränta på behållningen den sista i varje månad av de insättningar som gjorts på kontot från det kontot anslöts till ungdomsbosparandet t.o.m. den 31 december 2000. Spararen tillgodoräknas bonusränta på sparmedel fr.o.m. månaden efter det att medlen satts in på kontot. Bonusräntan bekostas av staten och betalas ut av Riksgäldskontoret.

Promemorians förslag: Överensstämmer i huvudsak med regeringens förslag.

Remissinstanserna: Promemorians förslag tillstyrks eller lämnas utan erinran av alla remissinstanser.

Skälen för regeringens förslag: När det gäller konsekvenserna av att lagen om ungdomsbosparande tas bort kan det konstateras följande. Enligt 3 § tredje stycket lagen om ungdomsbosparande får konton anslutas till ungdomsbosparandet genom en anmälan av banken eller sparkassan till Riksgäldskontoret. Att lagen upphör att gälla innebär att det fr.o.m. den 1 januari 2001 inte längre kommer att vara möjligt att ansluta några konton till ungdomsbosparandet. Upphävandet av lagen får vidare till följd att de anslutningar som skett före utgången av december månad år 2000 upphör. Sparare med konton som är anslutna till ungdomsbosparandet kommer således fr.o.m. den 1 januari 2001 inte längre att ha rätt till den bonusränta som regleras i 11 §. Den lånerätt som är knuten till utbetalningen av bonusräntan kommer inte heller att finnas kvar.

Vad först gäller bonusräntan anges i 11 § första stycket lagen om ungdomsbosparande att spararen har rätt att få bonusränta om ett konto är anslutet till ungdomsbosparandet sedan minst tre år och de behållna insättningarna på kontot uppgår till minst 5 000 kronor. Bonusräntan motsvarar tre procent årlig ränta på behållningen den sista i varje månad av de insättningar som gjorts på kontot sedan det anslöts till ungdomsbosparandet. Enligt 12 § betalas bonusräntan ut när spararen begär det eller när han utnyttjar sin rätt att få lån av banken.

När lagen om ungdomsbosparande tas bort är det till en början klart att de sparare som redan före utgången av december månad år 2000 har haft rätt till bonusränta skall få denna utbetald i samband med att kontots anslutning till ungdomsbosparandet upphör. Vad sedan gäller sparare med konton som vid utgången av december månad år 2000 inte varit anslutna i tre år eller inte har en behållning som uppgår till minst 5 000 kronor talar rättviseskäl för att även dessa sparare bör få bonusränta. Det bör därför slås fast att samtliga sparare med konton som vid utgången av december månad år 2000 är anslutna till ungdomsbosparandet skall få bonusränta. Bonusräntan beräknas på kontots behållna insättningar vid utgången av december månad år 2000 i enlighet med de grunder som anges 11 § andra stycket lagen om ungdomsbosparande. Efter påpekande från

Lagrådet bör bestämmelsen om bonusräntan tas in som en övergångsbestämmelse.

Av 12 § lagen om ungdomsbosparande framgår att bonusräntan bekostas av staten och betalas ut av Riksgäldskontoret. Enligt avtal som träffats mellan Riksgäldskontoret och bankerna respektive sparkassan sker utbetalningen av bonusräntan i praktiken på så sätt att banken/sparkassan efter kontroll av att villkoren för utbetalning är uppfyllda, räknar ut hur mycket ränta som spararen har rätt till. Banken/sparkassan betalar ut beloppet till spararen och debiterar sedan Riksgäldskontoret det utbetalade beloppet. Riksgäldskontoret stämmer av uppgifterna med sitt eget register. Felaktiga utbetalningar återrapporteras och kompletteras enligt regler som Riksgäldskontoret bestämmer i samråd med de kontoförande instituten.

För att undvika oklarhet bör det i övergångsbestämmelsen – i likhet med den nuvarande regleringen – anges att bonusräntan bekostas av staten och betalas ut av Riksgäldskontoret. Regeringen förutsätter att utbetalningarna sker enligt de rutiner som hittills tillämpats mellan Riksgäldskontoret och bankerna/sparkassan.

Beträffande lånerätten framgår av 15 och 16 §§ lagen om ungdomsbosparande att en sparare som har rätt till bonusränta också har rätt att av banken få låna ett belopp motsvarande tre gånger behållningen av de insättningar som gjorts på kontot sedan det anslöts till ungdomsbosparandet. Spararen måste dock först genomgå en sedvanlig kreditprövning. Att lagen om ungdomsbosparande tas bort innebär att bestämmelsen försvinner. Som konstaterats i avsnitt 6 har bestämmelsen i praktiken dock knappast något värde för den enskilde spararen. Med hänsyn till detta saknas skäl att införa någon särskild reglering av den frågan i samband med att lagen om ungdomsbosparande upphävs.

Vad slutligen gäller bestämmelsen om uttagsavgift i 7 § lagen om ungdomsbosparande innebär upphävandet av lagen att bestämmelsen endast kommer att omfatta uttag som sker före utgången av december månad år 2000. En praktisk konsekvens av att lagen upphävs kan bli att den kontoförande banken eller sparkassan väljer att avsluta samtliga ungdomsbosparkonton. Den behållning som då finns kvar kan antingen betalas ut kontant till kontohavaren eller föras över till något annat konto som disponeras av spararen. Eftersom bestämmelsen om uttagsavgift inte kommer att gälla efter det att lagen upphävts kan banken eller sparkassan naturligtvis inte med stöd av den bestämmelsen debitera spararna några uttagsavgifter för dessa åtgärder. Ett ytterligare handlingsalternativ är att banken/sparkassan låter kontona finnas kvar sedan lagen upphävts. Från och med den 1 januari 2001 kommer frågan om uttagsavgift i så fall utslutande att regleras av avtalet mellan banken/sparkassan och den enskilde kontohavaren. Detsamma gäller för det fall banken/sparkassan avslutar samtliga ungdomsbosparkonton och för över behållningen till något annat konto som disponeras av spararen. Sammanfattningsvis kan konstateras att det inte finns behov av någon särskild reglering av uttagsavgiften när lagen om ungdomsbosparande upphävs.

Effekterna på det totala sparandet i samhället vid ett avskaffande av ungdomsbosparandet torde vara marginella. Sparstimulerande åtgärder av ungdomsbosparandets karaktär har knappast någon större inverkan på valet mellan sparande och konsumtion. Studier visar att följden snarast är en omflyttning mellan sparformer. Upphör ungdomsbosparandet är därför sannolikt effekten att de som nu är anslutna till sparandet byter till annan sparform. Någon inverkan på det totala sparandet i samhället torde således inte uppstå. För statskassan är sparstimulansen i ungdomsbosparandet i form av bonusräntan förenad med en årlig utgift om ca 8 miljoner kronor.

En avveckling av ungdomsbosparandet per den 1 januari år 2001 beräknas föranleda en engångsutbetalning av intjänad bonusränta motsvarande ca 14 miljoner kronor. Regeringen föreslår dessutom att de kontoinnehavare vilka ackumulerat bonusränta som inte är utbetalningsbar vid avvecklingstidpunkten – på grund av att kontot inte varit anslutet i tre år eller behållningen uppgår till minst 5 000 kronor – skall få bonus. Detta motsvarar ca 6 miljoner kronor. Den totala engångsutbetalningen uppgår därmed till ca 20 miljoner kronor. Till detta kommer kostnader för information som uppskattas till 1 miljon kronor och eventuella ersättningar till berörda banker för kostnader i samband med avveckling av ungdomsbosparandet. Det skall emellertid noteras att utbetalning av bonusräntan vid en avveckling i princip endast innebär en omfördelning av kostnaderna över tiden. Engångsutbetalningen skall därför jämföras med kostnaden om sparformen får finnas kvar. En sådan kalkyl visar att nuvärdet¹ av de förväntade utbetalningarna av bonusränta under de kommande tio åren uppgår till knappt 33 miljoner kronor. Kalkylen bygger på antagande om att inga nya nettoinsättningar görs samt att spararna lyfter bonus först när de uppnått 28 års ålder. Till detta tillkommer en årlig kostnad för information och administration motsvarande ca 0,5 miljoner kronor.

Engångsutbetalningen av bonusränta och informationskostnaden i samband med en avveckling av ungdomsbosparandet finansieras av medel inom utgiftsområde 2 Samhällsekonomi och finansförvaltning på statsbudgeten.

¹ Nuvärdet beräknas som summan av framtida förväntade utbetalningar diskonterade med den för varje löptid relevanta diskonteringsräntan.

9.3 Ungdomsbosparande

Enligt våra direktiv skall vi se över lagen om ungdomsbosparande och analysera möjligheterna till och kostnaderna för att skapa särskilda stimulanser som ökar ungdomars bosparande.

Sedan 1988 finns ett speciellt ungdomsbosparande. Unga mellan 16 och 25 år kan börja spara i vissa banker eller sparkassor och fortsätta med detta tills dess de är 28 år. Riksgäldskontoret fastställer en minimiränta.

När man sparat i minst tre år och minst 5000 kr sammanlagt är man berättigad till en årlig bonusränta på tre procent. Den som sparar har rätt att låna upp till tre gånger det sparande beloppet efter sedvanliga kreditprövning. Det finns inga krav på att sparandet ska användas till att köpa bostad.

Under 1996 var drygt 45 000 unga knutna till sparandet. Dessa är berättigade till 18 miljoner i premier när sparandet avslutas. Anslaget för utbetalning av premier för 1997 är budgeterat till tre miljoner kronor. Sparandet uppgick i september 1996 till cirka 246 miljoner kronor.

9.3.1 Bosparandet på marknaden

För närvarande finns fyra olika bosparformer på marknaden. Sparbanken driver ett bosparande tillsammans med Riksbyggen kallat RiksBoSpar. Efter 12 månaders regelbundet sparande med högst 2000 kronor varje månad och där den sparade summan täcker 10 procent av den totala bostadsinvesteringen har man möjlighet att låna resten efter sedvanlig kreditprövning. Systemet omfattar omkring 150 000 sparare och cirka 1,5 miljarder kronor. Riksbyggen har en sparkassa, organiserad som en ekonomisk förening. Sparformen ger tillgång till Riksbyggens produktion av bostäder. Om bospararen väljer en bostad hos Riksbyggen får köparen en extra bonusränta med 5 procent om vederbörande är högst 28 år. Utredningen om ett nytt statligt premierat bosparsystem (SOU 1994:121) uppskattade antalet bosparkonton 1994 till 47 000 med 132 miljoner kronor i total behållning.

HSB har ett system med bosparande, som sker på konto med marknadsmässig ränta. Systemet är huvudsakligen inriktat på att fördela köplatser beroende på kötid för lägenheter ur HSB:s produktion. Köplats kräver nysparande om minst 600 kronor/år. För medlem över 21 år krävs 2 400 kronor/år. Antalet bosparare uppskattas 1996 till 260 000 med ett totalt sparande på 2 miljarder kronor.

SBC BO erbjuder, tillsammans med Handelsbanken, bosparande i aktiefond för sina medlemmar. Ett poängsystem fördelar köplatser vid köp av bostadsrätt. Sparpoäng ges för maximalt 12 000 kronors sparande per år där 100 kronor ger sparpoäng. Under 1994 sparade cirka 18 000

personer i systemet och den totala fondförmögenheten uppgick till cirka 410 miljoner.

Förutom dessa särskilda bosparformer förekommer sannolikt sparande som ett inslag i boendeplaneringen inom det vanliga banksparandet, allemanssparandet, sparandet i aktier och aktiefonder med mera.

Bosparutredningen ansåg att målsättningen för statliga stödåtgärder för bosparande borde vara att underlätta lånefinansieringen av främst topplånet för hushåll som sparat till erforderliga kontantinsats. 1994 års Bosparutredningen behandlade även tre tidigare bosparförslag som lämnats åren 1992-1994 av Bofrämjandet, Boverket respektive Utredningen om statens stöd för bostadsfinansieringen. Utredningen avvisade samtliga förslag. Bosparutredningens förslag har inte lett till några beslut.

Bostadspolitiska utredningen redovisar också ett förslag från SABO där syftet är att stärka det egna kapitalet i de kommunalägda fastigheterna. SABO:s tanke är att introducera "Allboendefonder" med likartad form som allemansfonder. De nya fonderna skulle investera i preferensaktier utgivna av de kommunala bostadsföretagen. En preferensaktie skall ge förtur vid företagets utdelning av eventuell vinst. Den som bosparar och faktiskt använder de insatta medlen till att köpa en bostad föreslås få en extra skattesubvention. SABO:s förslag utgår ifrån tidigare regler för allemansfonder. Sedan riksdagen beslutat avveckla den extra skatteförmånen för allemanssparandet har förslagen möjligen inte samma aktualitet. Sparformen avses vara boendeneutral. Detta kan dock diskuteras. För den som bor i hyresrätt och inte har för avsikt att ändra boendeform förefaller det mindre meningsfullt att utnyttja sparformen.

Den bostadspolitiska utredningen (SOU 1996:156) lät sparutredaren Göran Wikner göra en genomgång av svensk och amerikansk litteratur samt tidigare sparutredningar som undersökt skattesubventioner. Slutsatsen i rapporten är att det saknas empiriska belägg för att skattesubventionerat sparande annat än marginellt tas från minskad konsumtion. I stället sker en omfördelning mellan sparkapital och det sparande som ändå hade skett.

Bostadspolitiska utredningen menar att det nuvarande ungdomsbosparandet har begränsad betydelse för unga familjers bostadsköp. Utredningen föreslår att reglerna ändras så att sparandet med statlig subvention enbart kan användas för köp av bostad.

Utredningen diskuterar också frågan om kreditgaranti för köp av bostad men avstår från ett sådant förslag då man bland annat anser att det finns risk för en prisdrivande effekt på andrahandsmarknaden.

9.6.3 Bosparandet

I Ungdomspolitiska kommitténs uppdrag ingår också frågan om bosparande. I olika sammanhang har man funnit att stöd till speciella sparformer endast marginellt har påverkat det totala sparandet. Huvudeffekten har i stället varit att man bytt sparform.

Det stora problemet för unga i dag är inte att de konsumerar för mycket och sparar för lite, utan att de har låga eller inga arbetsinkomster. Många unga kan inte spara hur gärna de än vill. Det kan ifrågasättas om de som

har möjlighet att spara är den rätta gruppen att uppmuntra med statligt finansierade sparstimulanser. För dessa unga finns etablerade sparformer på marknaden och de bör kunna använda sig av ett normalt sparande för sin bostad. Det har dessutom visat sig vara svårt att finna former för bosparande som är neutrala till upplåtelseformen.

Behovet av långsiktigt sparande är snarast en attitydfråga där åtgärderna bör sättas in för att informera unga om sparande. Kommittén föreslår nedan att informationen om boendet bör intensifieras. I den information bör också frågor om långsiktigt sparande få en framträdande plats. Kommittén anser att bosparandet för unga som statligt subventionerad sparform bör upphöra.

Förteckning över remissinstanser (utdrag ur Ds 1997:88 s. 8-11)

Prop. 1999/2000:113
Bilaga 2

Efter remiss har yttrande över delbetänkandet och/eller slutbetänkandet avgetts av följande remissinstanser:

Rikspolisstyrelsen, Svenska EU-programkontoret, Barnombudsmannen, Folkhälsoinstitutet, Handikappombudsmannen, Riksförsäkringsverket, Socialstyrelsen, Statens institutionsstyrelse, Arbetsgivarverket, Konjunkturinstitutet, Riksrevisionsverket, Statistiska centralbyrån, Statskontoret, Högskoleverket, Statens skolverk, Arbetarskyddsstyrelsen, Arbetlivsinstitutet, Arbetsmarknadsstyrelsen, Jämställdhetsombudsmannen, Länsarbetsnämnden i Östergötlands län, Länsarbetsnämnden i Göteborgs och Bohus län, Länsarbetsnämnden i Norrbottens län, Statens kulturråd, Boverket, Konkurrensverket, Närings- och teknikutvecklingsverket, Konsumentverket, Ombudsmannen mot etnisk diskriminering, Statens invandrarverk, Ungdomsstyrelsen, Länsstyrelsen i Blekinge län, Länsstyrelsen i Örebro län, Länsstyrelsen i Jämtlands län, Botkyrka kommun, Aneby kommun, Göteborgs kommun, Örnsköldsviks kommun, Hedmora kommun, Arvidsjaur kommun, Olofströms kommun, Munkedals kommun, Jönköpings kommun.

Övriga

Landstingsförbundet, Svenska Kommunförbundet, Svenska arbetsgivarföreningen, Landsorganisation, Svenska Kommunaltjänstemannaförbundet, Svenska Metallindustriarbetareförbundet, Hotell- och Restauranganställdas förbund, Handelsanställdas förbund, Tjänstemännens centralorganisation, Sveriges akademikers centralorganisation, Kristdemokratiska ungdomsförbundet, Sveriges socialdemokratiska ungdomsförbundet, Ung vänster, Sveriges riksidrottsförbund, Landsrådet för Sveriges Ungdomsorganisationer, Sveriges förenade studentkårer, Sveriges Kristna Ungdomsråd/Sveriges Frikyrkosamråd*, Ungdomens nykterhetsförbund, De handikappades riksuppförbundet, Kooperativa institutet, Kooperativa förbundet, Afrosvenskarnas riksförbund, Hyresgästernas sparkasso- och byggnadsförening, Riksbyggen, Sveriges bostadsrättsföreningars centralorganisation, Fastighetsägarförbundet, Sveriges allmännyttiga Bostadsföretag.

*Sveriges Kristna Ungdomsråd/Sveriges Frikyrkosamråd har upphört. Remissen skickades vidare till Sveriges Frikyrkoråd som i sin tur vidarebefodrade materialet till DKSNS Ungdomsråd.

På eget initiativ har följande remissinstanser avgett yttrande: Hyresgästernas Riksförbund, Svenska Kyrkans Unga.

Följande instanser har beretts tillfälle men har avstått från att yttra sig eller ej inkommit med remissvar:

Brottsförebyggande rådet, Ungdomens IT-råd, Riksskatteverket, Humanistisk-samhällsvetenskapliga forskningsrådet, Rådet för arbetslivsforsk-

ning, Länsarbetsnämnden i Gotlands län, Länsstyrelsen i Blekinge län, Strängnäs kommun, Arvidsjaurs kommun, Elevorganisationen i Sverige, Moderata ungdomsförbundet, Centerns ungdomsförbund Riksorganisation, Liberala ungdomsförbundet, Grön ungdom, Pensionärernas riksförbund, Sveriges pensionärsförbund, Industriens utredningsinstitut, Föreningen för kooperativ utveckling, Lantbrukarnas riksförbund, UngSIOS, Ludvika Ungdomsråd, Uppsala Ungdomsråd, Jönköpings Ungdomsråd, Gällivare Ungdomsråd, Kraftnät Norrland, Stiftelsen Fryshuset, ALMI, Företagspartner.

Prop. 1999/2000:113
Bilaga 2

Det nu existerande ungdomsbosparandet ska upphöra.

Tillstyrks av:

Riksrevisionsverket, Sveriges allmännyttiga Bostadsföretag

Avstyrker eller ställer sig tveksamma:

Boverket, Hyresgästernas sparkasso- och byggnadsförening,
Riksbyggen, Sveriges bostadsrättsföreningars centralorganisation, Sveriges Fastighetsägareförbund, Hyresgästernas Riksförbund

Hyresgästernas sparkasso- och byggnadsförening (HSB) anser att ett långsiktigt bosparande skall premieras. Ett alternativ som bör övervägas och som tidigare framförts i HSB:s remissvar på två tidigare utredningar (SOU 1994:121 samt SOU 1996:156) är ett bosparande där räntan, istället för att utbetalas och beskattas varje år, omvandlas till en bonus som ackumuleras skattefritt. När bospararen använder sparandet och den ackumulerade bonusen till förvärv av bostad utgår ingen skatt eller skatt med reducerad skattesats.

Riksbyggen anser att många faktorer talar för att ett subventionerat bosparande med större träffsäkerhet än det nuvarande ungdomsbosparandet behövs. Ett sätt att skapa bättre träffsäkerhet är att ge förtur till nyproduktionen och att subventionen endast utgår vid faktiskt köp av bostad. Ett sådant system skulle mycket väl kunna byggas upp i det befintliga bosparandet och det skulle i stor utsträckning komma unga människor till del.

Sveriges bostadsrättsföreningars centralorganisation anser att det djupt beklagligt att kommittén inte förmått att lägga fram några förslag som syftar till att stödja ungdomars bosparande. I direktiven saknas stöd för framläggande av förslag om avskaffande om lagen om ungdomsbosparande.

Hyresgästernas Riksförbund menar att bosparandet borde utvidgas så att det också kommer att omfatta hyresrätten.

Lagförslaget i promemorian om avveckling av ungdomsbosparandet

Prop. 1999/2000:113
Bilaga 4

Förslag till lag om upphävande av lagen (1988:846) om ungdomsbosparande.

Härigenom föreskrivs att lagen (1988:846) skall upphöra att gälla vid utgången av juni 1998.

Samtliga sparare med konton som vid utgången av juni 1998 är anslutna till ungdomsbosparandet skall få en bonusränta. Bonusräntan motsvarar tre procent årlig ränta på behållningen den sista i varje månad av de insättningar som gjorts på kontot från det kontot anslöts till ungdomsbosparandet till och med den 30 juni 1998. Spararen tillgodoräknas bonusränta på sparmedel från och med månaden efter det att medlen satts in på kontot. Bonusräntan betalas ut av Riksgäldskontoret.

Regeringen har följande förslag till lagtext.

Förslag till lag om upphävande av lagen (1988:846) om ungdomsbosparande

Härigenom föreskrivs följande.

1 §

Genom denna lag upphävs lagen (1988:846) om ungdomsbosparande.

2 §

Samtliga sparare med konton som vid utgången av december månad år 2000 är anslutna till ungdomsbosparandet skall få en bonusränta. Bonusräntan motsvarar tre procent årlig ränta på behållningen den sista i varje månad av de insättningar som gjorts på kontot från det kontot anslöts till ungdomsbosparandet till och med den 31 december 2000. Spararen tillgodoräknas bonusränta på sparmedel från och med månaden efter det att medlen satts in på kontot.

Om en sparare får ränta enligt den upphävda 11 § lagen om ungdomsbosparande skall avräkning ske med ett motsvarande belopp från den ränta som betalas ut enligt denna paragraf.

Bonusräntan bekostas av staten och betalas ut av Riksgäldskontoret.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 2001.

Utdrag ur protokoll vid sammanträde 2000-03-20

Närvarande: f.d. justitierådet Staffan Vängby, justitierådet Leif Thorsson, regeringsrådet Rune Lavin.

Enligt en lagrådsremiss den 16 mars 2000 (Finansdepartementet) har regeringen beslutat inhämta Lagrådets yttrande över förslag till lag om upphävande av lagen (1988:846) om ungdomsbosparande.

Förslaget har inför Lagrådet föredragits av hovrättsassessorn Katarina Holmberg.

Förslaget föranleder följande yttrande av Lagrådet:

Den föreslagna lagen innebär, förutom att lagen om ungdomsbosparande upphävs, att bonusrätten enligt lagens 11 § skall utbetalas i samband med lagens upphörande utan att samtliga förutsättningar enligt 11 § är för handen. Denna verkan hade kunnat nås genom en övergångsbestämmelse. Den föreslagna utformningen innebär att den blivande lagen om upphävande av lagen om ungdomsbosparande framdeles kommer att behöva upphävas genom en lag om upphävande av lagen (2000:000) om upphävande av lagen (1988:846) om ungdomsbosparande. Lagrådet lämnar i övrigt förslaget utan erinran.

Utdrag ur protokoll vid regeringsammanträde den 30 mars 2000

Närvarande: statsministern Persson, ordförande, och statsråden Hjelm-Wallén, Freivalds, Thalén, Winberg, Lindh, Sahlin, von Sydow, Klingvall, Pagrotsky, Östros, Messing, Engqvist, Rosengren, Wärnersson, Lejon, Lövdén, Ringholm

Föredragande: statsrådet Ringholm

Regeringen beslutar proposition 1999/2000:113 Avveckling av ungdomsbosparreglerna.

Författningsrubrik	Bestämmelser som inför, ändrar, upphäver eller upprepar ett normgivnings- bemyndigande	Celexnummer för bak- omliggande EG-regler
--------------------	---	--

Lagen (2000:000) om
upphävande av lagen
(1988:846) om ungdoms-
bosparande